

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 26 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

**ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Πλάτωνος, Πρωταγόρας 322a3-322d5**

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠΰρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής -πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική- ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· “Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;” “Ἐπὶ πάντας,” ἔφη ὁ Ζεὺς, “καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο

πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἑμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.”

A. Από το παραπάνω κείμενο να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «*ὅτ' οὖν ἄθροισθεῖεν ... ὡς νόσον πόλεως*».

Μονάδες 10

B. Να απαντήσετε στα παρακάτω:

B.1. Σύμφωνα με τον μύθο του *Πρωταγόρα* ποιο στοιχείο έδωσε αρχικά στον άνθρωπο τη δυνατότητα να δημιουργήσει πολιτισμό και ποια είναι τα πρώτα στάδια της εξέλιξής του;

Μονάδες 10

B.2. «*καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής*»:

να προσδιορίσετε το περιεχόμενο της «*δημιουργικῆς τέχνης*» και να εξηγήσετε γιατί χαρακτηρίζεται «*ἐνδεής*» (για την απάντησή σας να λάβετε υπόψη το κείμενο μέχρι τη λέξη «*διεφθείροντο*»).

Μονάδες 10

B.3. Αφού μελετήσετε το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο σε σχέση με το απόσπασμα από το πρωτότυπο «*καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντα νείμω;*» “*Ἐπὶ πάντα,*” ἔφη ὁ Ζεὺς, “*καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν*», να καταγράψετε τις απόψεις του Πρωταγόρα σχετικά με τις προϋποθέσεις για την ύπαρξη πόλεως.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σκέψου λοιπόν, τι από τα δύο συμβαίνει: υπάρχει ένα πράγμα στο οποίο είναι αναγκαίο να μετέχουν όλοι οι πολίτες, προκειμένου να είναι δυνατή η ύπαρξη πόλεως, ή δεν υπάρχει; Έτσι μόνο μπορεί να λυθεί η απορία που έχεις. Διότι, εάν μεν υπάρχει αυτό το ένα πράγμα και εάν αυτό το πράγμα δεν είναι ούτε η οικοδομική ούτε η μεταλλουργία ούτε η κεραμική, αλλά η δικαιοσύνη και η σωφροσύνη και το όσιον (και αυτά τα ονομάζω όλα μαζί *άνδρὸς ἀρετήν*). εάν υπάρχει λοιπόν αυτό το πράγμα στο οποίο πρέπει να μετέχουν όλοι και σύμφωνα με το οποίο πρέπει να ενεργεί κάθε άνδρας ξεχωριστά σε περίπτωση που θέλει να μάθει ή να πράξει κάτι, και σε καμιά περίπτωση χωρίς αυτό· και εάν, σε περίπτωση που κάποιος δεν μετέχει σ' αυτό, είτε παιδί είναι, είτε άνδρας είτε γυναίκα, πρέπει να τον διδάσκουμε και να τον τιμωρούμε, μέχρι που, με την τιμωρία, να βελτιωθεί· και εάν, σε διαφορετική περίπτωση, πρέπει να εκδιώκουμε από την πόλη ή να σκοτώνουμε ως ανίατο όποιον δεν υπακούει σε αυτό το πράγμα ακόμα και μετά τη διδασκαλία, ακόμα και μετά την τιμωρία· εάν λοιπόν έτσι έχουν τα πράγματα, και εάν, παρόλο που αυτή είναι η φύση των πραγμάτων, οι αγαθοί άνδρες, ενώ μορφώνουν τους γιους τους σε όλα τα άλλα, αυτό δεν τους το διδάσκουν, τότε σκέψου τι περίεργα πλάσματα είναι αυτοί οι αγαθοί άνδρες!

Πλάτωνος, *Πρωταγόρας* 324d7-325b4

Μονάδες 10

B.4. Ποια είναι τα θέματα του πλατωνικού διαλόγου *Πρωταγόρας* και ποια τα σημεία αντιπαράθεσης των δύο βασικών συνομιλητών μέσα στο έργο;

Μονάδες 10

B.5. Να γράψετε στο τετράδιό σας δύο ετυμολογικά συγγενείς λέξεις της αρχαίας ή της νέας ελληνικής, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

μετέσχε, διηρθρώσατο, ὄκουν, γένει, κόσμοι.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτους, *Φίλιππος 111-112*

Ἐκεῖνος γὰρ [δηλ. ο Ηρακλής] ὄρων τὴν Ἑλλάδα πολέμων καὶ στάσεων καὶ πολλῶν ἄλλων κακῶν μεστὴν οὔσαν, παύσας ταῦτα καὶ διαλλάξας τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας ὑπέδειξε τοῖς ἐπιγιγνομένοις, μεθ' ὧν χρὴ καὶ πρὸς οὓς δεῖ τοὺς πολέμους ἐκφέρειν. Ποιησάμενος γὰρ στρατείαν ἐπὶ Τροίαν, ἥπερ εἶχε τότε μεγίστην δύναμιν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν, τοσοῦτον διήνεγκε τῇ στρατηγίᾳ τῶν πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ὕστερον πολεμησάντων, ὅσον οἱ μὲν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως ἐν ἔτεσι δέκα μόλις αὐτὴν ἐξεπολιόρησαν, ὁ δ' ἐν ἡμέραις ἐλάττωσιν [...] ῥαδίως αὐτὴν κατὰ κράτος εἶλεν.

διαλλάττω = συμφιλιώνω

οἱ ἐπιγιγνόμενοι = οἱ μεταγενέστεροι

Γ.1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ.2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

- ὄρῶν:** το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής αορίστου β' στην ίδια φωνή.
- στάσεων:** τη δοτική πληθυντικού.
- πολλῶν:** τη γενική πληθυντικού στον συγκριτικό βαθμό του ίδιου γένους.
- οὔσαν:** τη δοτική ενικού του αρσενικού γένους.
- ταῦτα:** τη γενική πληθυντικού του ίδιου γένους.
- ὑπέδειξε:** το γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή.
- ῶν:** την αιτιατική πληθυντικού του θηλυκού γένους.
- μεγίστην:** τη γενική ενικού στον θετικό βαθμό του ίδιου γένους.
- διήνεγκε:** το απαρέμφατο του ενεστώτα στην ίδια φωνή.
- ἔτεσι:** τη δοτική του ενικού αριθμού.

Μονάδες 10

Γ.3. α. Να χαρακτηρίσετε πλήρως τη συντακτική λειτουργία των παρακάτω ὀρων:

πολέμων, οὔσαν, τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἐκφέρειν, ἐπὶ Τροίαν, τῇ στρατηγία.

Μονάδες 6

β. Να γράψετε τις προτάσεις στις οποίες ανήκουν τα παρακάτω ρήματα και να τις αναγνωρίσετε ως προς το είδος τους:

δεῖ, εἶχε.

Μονάδες 4

ΟΛΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Δεν θα αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.**
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Ώρα δυνατής αποχώρησης η 8.30' απογευματινή.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**